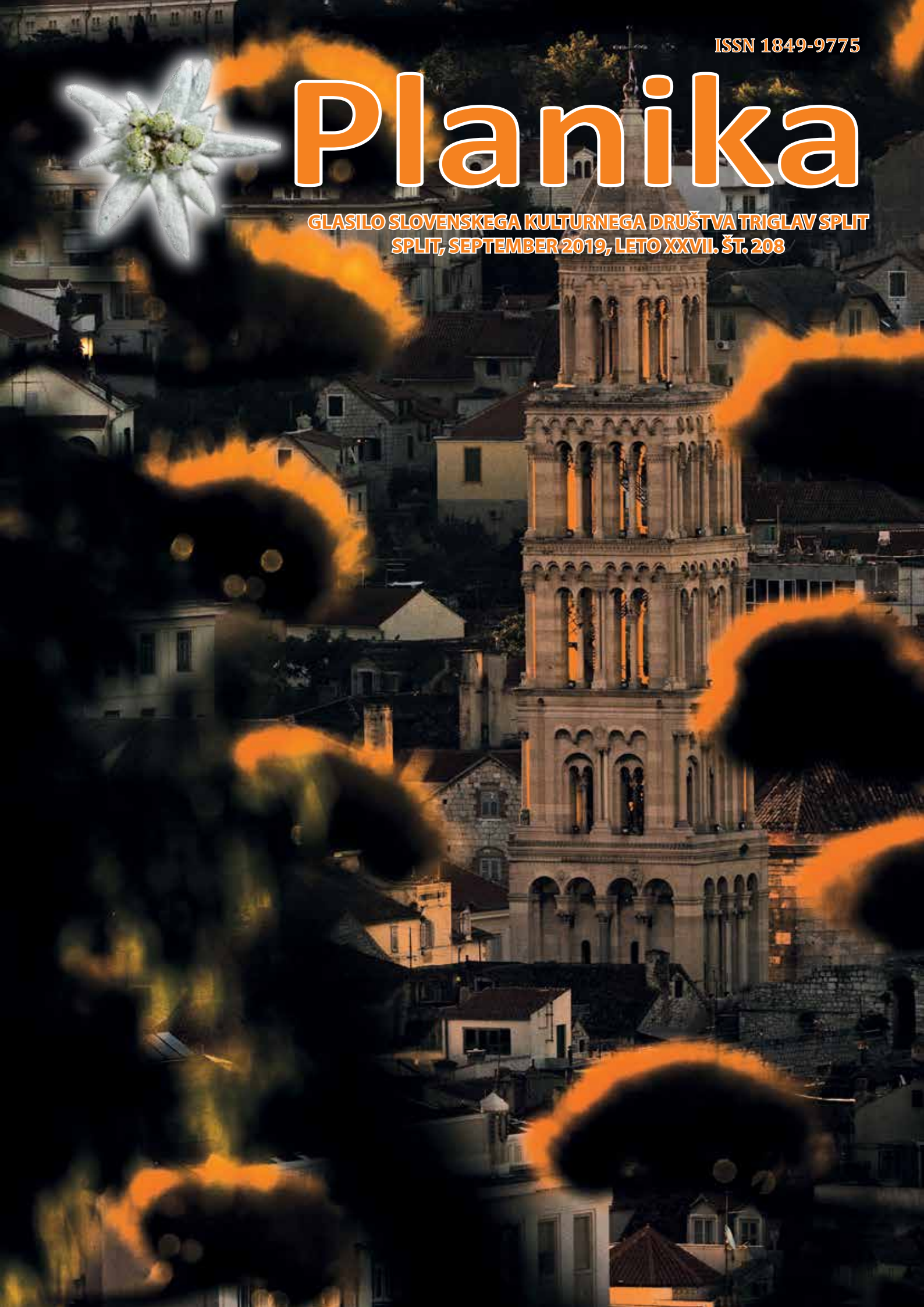

ISSN 1849-9775

Planika

GLASILO SLOVENSKEGA KULTURNEGA DRUŠTVA TRIGLAV SPLIT
SPLIT, SEPTEMBER 2019, LETO XXVII. ŠT. 208

Planika

GLASILO SLOVENSKEGA KULTURNEGA DRUŠTVA TRIGLAV SPLIT

GLASILO FINANCIRA URAD ZA
NARODNE MANJŠINE VLADE
REPUBLIKE HRVAŠKE

zanj Mag. Cveto Šušmelj

NASLOVNICA

Kampanel s pridihom jeseni
FOTO: Ivo Pervan

UREDNIKA

Vera HRGA

UREDNIŠKI ODBOR

Cveto ŠUŠMELJ
Nadežda ETEROVIĆ
Ivan KOSMOS

LEKTORICE IN PREVAJALKE

Vera HRGA
Dada ŠANTIĆ
Ana MATUSINOVIĆ

PRIPRAVA IN TISK

DES - Split
www.des.hr

NATISKANO

380 izvodov

RAZPORED AKTIVNOSTI

Ponedeljek: od 19.00 - 21.00 PEVSKI ZBOR
Torek: od 18.00 - 21.30 DOPOLNILNI POUK
Sreda: od 17.30 - 19.30 KLEKLJANJE ČIPKE
Četrtek: od 19.00 - 21.00 PEVSKI ZBOR
Petek: od 18.00 - 20.00 DRAMSKO LIT. URICE
Sobota: od 10.00 - 12.15 DOPOLNILNI
POUK IN OTROŠKE DELAVNICE

Uradne ure tajnice:

Vsak dan razen sobote, nedelje in praznikov od
8.00-12.00 ure

Društveni prostori so odprti vsak dan razen sobote,
nedelje in praznikov od 8.00-12.00 ure

SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO TRIGLAV SPLIT

Šibenska 3, 21000 SPLIT, HRVAŠKA
Tel: 021 343 137, Fax: 021 321 434
Uradni mobitel: 091 150 44 98

E-mail: slovensko.drustvo.triglav@st.t-com.hr
skdtriglavsplit@gmail.com

www.triglav-split.hr

VSEBINA

IZ ŽIVLJENJA DRUŠTVA

- Veleposlanica dr. Smiljana Knez zaključila svoj mandat.....3
- Ljudsko izročilo.....3
- Dan državnosti.....4
- 2. seja sveta Vlade Republike Slovenije za Slovence po svetu4
- Potovanja, nastopi in druge malenkosti6
- Zanimivi vroči dnevi v deželi.....8
- Ste vedeli.....9
- Življenje s čipko.....10
- Čipka, pavlična nit10
- Samostojna razstava v prostorih Srbskega Kulturnega Društva PROSVJETA11
- Slikarska kolonija »Slovenci v Tuzli 2019«.....12
- Durmitor, spet prihajamo.....13
- Razstava v NUK v Ljubljani14

KEKCI

- Slovensčina malo drugače - poletna šola v Murski Soboti.....15

S KNJIŽNEGA TRGA

- Alma M. Karlin16

UTRINKI, RECEPTI, ŠALE

- Besede ljubezen slovenska ljudska pesem skorajda ne pozna.....17

O JEZIKU

- Jezikovne dileme18
- Razstava ladijskih maket18
- Vikanje - mala ali velika začetnica19

VELEPOSLANIŠTVO REPUBLIKE SLOVENIJE NA HRVAŠKEM

Alagovićeva 30, 10000 Zagreb, Hrvatska
Tel: (+) 3851 6311 000, Fax: (+) 3851 61 77 236
Elektronska pošta: vzg@gov.si
Spletni naslov: <http://zagreb.veleposlanistvo.si>
Uradne ure so od ponedeljka do petka od 8.00 do 16.30.

Konzulami oddelek Veleposlanništva:

Tel: (+) 3851 631 1014, Fax: (+) 3851 468 0387
Uradne ure so ob ponedeljkih, sredah in petkih od 9.00 do 12.00.

GENERALNI KONZULAT REPUBLIKE SLOVENIJE v Splitu

Istarska 9, 21000 Split, Hrvatska
Tel/Fax: (+) 385 21 389 224
Elektronska pošta: generalni.konzulat.rep.slovenije@st.t-com.hr
G. Branko Roglič, častni generalni konzul

Uradne ure konzulata so od ponedeljka do petka od 9.00 do 13.00.

VELEPOSLANICA DR. SMILJANA KNEZ ZAKLJUČILA SVOJ MANDAT

Konec poletja je prišlo do menjav na številnih diplomatsko-konzularnih predstavništvih Slovenije v svetu, med drugim tudi v Zagrebu.

31. julija je **dr. Smiljana Knez** zaključila mandat slovenske veleposlanice v Republiki Hrvaški. Predsednik države Borut Pahor jo je sedaj imenoval za svojo svetovalko za mednarodne zadeve.

Drago veleposlanico dr. Smiljano Knez smo imeli čast in zadovoljstvo večkrat gostiti pri nas v društvu. Vselej smo ob srečanjih občutili njeno naklonjenost, ljubezen in spoštovanje do našega dela, ki ga je spremljala ves čas svojega mandata, ga priznavala, vedno pohvalila, posebej pa cenila naš trud, da z našim delovanjem dokazujemo svojo trdnost in potrjujemo, da Slovenci, ki živimo na tem področju, povezujemo obe domovini, krepimo dvosmerno komunikacijo in se globoko zavedamo, kako pomembno je naše poslanstvo ohranjati in razvijati vrednoto slovenstva.

Zahvaljujemo se ji za vse, želimo ji veliko sreče v privatnem življenju in v novi diplomatski karieri.

Veleposlanica dr. Smiljana Knez pri nas

Na čelu veleposlaništva v Zagrebu jo bo nasledil **Vojislav Šuc**, dolgotrni karierni diplomat, nazadnje vodja slovenskega stalnega predstavništva pri uradu ZN in drugih mednarodnih organizacij v Ženevi, v preteklosti pa je bil med drugim veleposlanik na Švedskem in generalni konzul v New Yorku.

Veselimo se prihodu novega slovenskega veleposlanika, želimo mu pristrčno dobrodošlico in pričakujemo dobro sodelovanje.

Vera Hrga

Novi veleposlanik RS na hrvaškem Vojislav Šuc (siol.net)

Kako so živeli, kaj so jedli, kaj peli naši predniki?

LJUDSKO IZROČILO

Če želimo v današnjem globaliziranem svetu kaj veljati, se moramo predvsem zavedati samega sebe. Dovolj imamo vzroka za narodni po-

nos. V naši deželi je pred 60 tisoč leti neki neandertalec komponiral melodije na najstarejšem glasbilu na svetu. Prav v bližini naše prestolnice je neki kamenodobni mostiščar skonstruiral prvo vozilo na svetu. Kozolci, ki jih vidimo v bližini vsake naše vasi, segajo v svetovni vrh ljudskega stavbarstva. Slike na panjskih končnicah segajo v svetovni vrh ljudskega slikarstva in še bi lahko naštevala. Ko smo tisoč let po karantanskih časih dobili svojo državo, so se uresničile sanje stoterih rodov pred nami. Naša dežela je preživela tisoč let tlačanstva pod tujo oblastjo, tristo let turških vpadov, štiri

stoletja kmečkih puntov in še mnogo hudega, a s trmo in trdoživostjo, predvsem pa z medsebojnim sodelovanjem je naš narod vse to previharil in pri tem ohranil svoj jezik in ustvaril desettisoče pesmi, desettisoče pripovedi in številne šege, ki s svojimi koreninami segajo v evropsko pradavnino.

V svobodni, samostojni državi bi z bogastvom našega ljudskega izročila lahko mi bogatili Evropo, ne pa, da uvažamo tuje šege.

Dušica Kunaver
Priredila V. H.

DAN DRŽAVNOSTI

25. junij, dan državnosti obeh naših domovin, je bil, kot je videti poslednji, ki ga obeležujemo na isti dan, saj bo naša druga domovina Hrvaška prihodnje leto prestavila datum na 30. maj. Škoda; bili smo navajeni in ponosni, da ju praznujemo skupaj. Tako smo se počutili še bolj povezani, bolj enotni. Domovina, patrie, homeland, Heimat, otečestvo, patria – kako globoke občutke budi ta beseda.

S takimi občutki je **Vera Hrga** osmislila zelo pester program, ob katerem naj bi se vsi prisotni počutili prijetno. Dvorana društva je bila polna do zadnjega kotička, domačini, gostje in povabljeni so najprej prisluhnili hrvaški himni, ki jo je zapel **Mešani pevski zbor Triglav**. Sledila je Prešernova Zdravljica, tokrat malo drugače: **Ana Šušmelj**,

Paval Marov in **Ana Matusinović** so s kozarci rujnega vina nazdravili, pridružil pa se je tudi zbor z eno kitico. Sledil je venček slovenskih in hrvaških pesmi. Vera Hrga je z recitacijo slovenske pesmi *Moja domovina* navdušila publiko, Ana Matusinović pa je recitirala hrvaško *Zemlja dide mog*, ki je navzočim zvalila solze na oči. Doživeto predstavljanje obeh domovin je globoko ganilo vse prisotne.

Pa nam je predsednik **Šušmelj** hitro zopet izmamil nasmeh na obraz, saj je po kratkem govoru in čestitkah vse povabil na prigrizek. Pogostili smo se s kraškima pršutoma, ki so nam ju darovali pevski zbori iz Vrtojbe in Senožeč, ko so gostovali v Splitu.

Zadnje druženje pred poletnim zatišjem je ob prijetnem klepetu, smehu in s pesmijo potekalo pozno

v noč. Prihaja vroče poletje, ko bomo tolažbo iskali ob morju, pod bori, v mislih pa bomo hrepeneli za globokimi gozdovi.

Ana Matusinović

2. SEJA SVETA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA SLOVENCE PO SVETU

2. julija 2019 je bila v Ljubljani 2. seja Sveta Vlade Republike Slovenije za Slovence po svetu.

Prisotni:

- Peter J. ČESNIK, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu, podpredsednik sveta
- dr. Maja ĐUKANOVIĆ, predstavnik slovenskih izseljencev, živečih v Srbiji, članica
- mag. Cveto ŠUŠMELJ, predstavnik slovenskih izseljencev, živečih na Hrvaškem, član
- Emil KOS, predstavnik Slovencev, živečih v Luksemburgu, član
- Valerija PERŠA, predstavnik Slovencev, živečih v Nemčiji, članica
- Valdeir VIDRIK, predstavnik Slovencev, živečih v Braziliji, član
- Mariana POZNIČ, predstavnik Slovencev živečih v Argentini, članica
- Jure KOMAR, predstavnik Slovencev živečih v Argentini, član
- Joseph VALENČIČ, predstavnik Slovencev živečih v Združenih državah Amerike, član
- dr. Jure LESKOVEC, predstavnik Slovencev živečih v Združenih državah Amerike, član
- Marjan KOLARIČ, predstavnik Slovencev, živečih v Kanadi, član
- Walter SUBER, predstavnik Slovencev, živečih v Avstraliji, član
- mag. Jerneja SVETIČIČ, predstavnik Slovencev, živečih v Avstraliji, članica
- Frances URBAS JOHNSON, predstavnik Slovencev, živečih v Avstraliji, članica
- dr. Boris PLESKOVIČ, Svetovni slovenski kongres, član
- Igor CESAREC, Društvo v tujini izobraženih Slovencev (VTIS), član
- Zoran POZNIČ, minister, Ministrstvo za kulturo, član
- Dobran Božič, državni sekretar, Ministrstvo za zunanje zadeve
- dr. Jernej ŠTROMAJER, državni sekretar, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
- mag. Aleš CANTARUTTI, državni sekretar, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
- Suzana MARTINEZ, sekretarka, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, sekretarka sveta
- dr. Zvone ŽIGON, vodja Sektorja za Slovence po svetu, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu
- Roman GRUDEN, sekretar, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
- dr. Helena JAKLITSCH, sekretarka, Ministrstvo za kulturo

- mag. Primož ILEŠIČ, sekretar, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu

Po uvodnem pozdravu se je minister Česnik članom sveta zahvalil za njihovo dosedanje delo. Pojasnil je odsotnost predsednika vlade Marjana Šarca, ki je tudi predsednik sveta, ter predlagal naslednji dnevni red seje:

1. Kratka predstavitev članov sveta
2. Poročanje o zaključkih delovnega posveta s poudarkom na dosežkih in ključnih izzivih, s katerimi se soočajo Slovenci v državah, v katerih živijo, razprava in priporočila
3. Razno

Sledila je kratka predstavitev posameznih članov in skupnosti, ki jih predstavljajo. Vsem je bila skupna hvaležnost za skrb, ki jo Slovenija posveča Slovincem po svetu, poudariti pa bi bilo potrebno tudi naslednje:

Sledilo je poročanje Igorja Cesarca o zaključkih delovnega posveta, ki je potekalo 1. julija 2019.

G. Cesarec se je uvodoma zahvalil vsem, ki so se udeležili delovnega posveta in seje Sveta za Slovence po svetu. Delovni posvet je označil za zelo produktivnega. Na njem je bilo obravnavanih 6 tematskih sklopov. Svet se je v tej sestavi sestel drugič in ena od ugotovitev je bila, da so se od lanskega zasedanja zgodili določeni pozitivni premiki. Kjer se je izkazalo, da je to potrebno, je svet priporočila ponovil - v upanju, da se bodo stvari izboljšale.

Znotraj tematskega sklopa »slovenščina, štipendije in izmenjave« sta bili sprejeti naslednji priporočili:

- Člani sveta priporočajo Vladi RS, da poišče možnost centraliziranega informiranja o vsem, kar zadeva poučevanje slovenščine, štipendiranje in študij v Sloveniji.
- Člani sveta priporočajo Vladi RS, da se določijo enotni kriteriji za vstopno znanje slovenščine ob vpisu

Peter J. ČESNIK, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu, podpredsednik sveta in predsednik SKD Triglav mag. Cveto Šušmelj

na redni dodiplomski študij na državnih univerzah. Prav tako naj se določi, kdo je pristojen za izdajanje potrdil dijakom, ki so končali srednjo šolo v tujini.

Iz tematskega sklopa »arhivi« je sledilo naslednje priporočilo:

- Člani sveta ponovno priporočajo Ministrstvu za kulturo, da čim prej zagotovi sredstva za zaposlitev arhivista v Arhivu Republike Slovenije, ki bo zadolžen izključno za to tematiko, in da se oblikuje sistem sprotnega hranjenja nastajajočega digitalnega gradiva.

Pogovor je bil namenjen temi neposredne zastopanosti Slovencev zunaj meja RS v Državnem zboru RS. Sprejeto je bilo naslednje:

- Člani sveta sporočajo, da obstaja interes slovenskih skupnosti glede neposredne zastopanosti Slovencev zunaj meja RS v Državnem zboru RS. Potreben pa je temeljit premislek o obliki zastopanosti, predvsem pa o številu predstavnikov.

O tem bodo predstavniki sveta vlade seznanili Komisijo DZ RS za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu ter udeležence Vseslovenskega srečanja v DZ RS v četrtek, 4. julija 2019.

Naslednja tematika je bila namenjena pridobivanju državljanstva

Republike Slovenije. Sprejeto je bilo naslednje priporočilo:

- Člani sveta ponovno priporočajo Vladi RS, da preuči možnosti za spremembo 3. člena Uredbe o merilih za ugotavljanje nacionalnega interesa pri sprejemu v državljanstvo RS, predvsem v delu, ki se nanaša na pogoj aktivne vezi s Slovenijo in 5 letnega članstva v slovenskem društvu in druga s tem povezana določila. Posebna pozornost naj se posveti tudi osebam, ki so zakonci Slovencev, a nimajo slovenskega porekla, pa bistveno prispevajo k ohranjanju slovenstva.

Sledil je obsežnejši tematski sklop »konzularna vprašanja, davčna problematika, rezidentski status«. Priporočila so bila naslednja:

- Člani sveta ponovno priporočajo Vladi RS, da preuči možnosti za povečanje pooblastil častnim konzulom pri konzularnem poslovanju, z namenom poenostavitve konzularnih postopkov za slovenske državljane v tujini.
- Člani sveta priporočajo Vladi RS, da čim prej oblikuje sistem elektronskih volitev, ki bi prispevale k izenačenju možnosti za uresničevanje volilne pravice vseh državljanov Republike Slovenije in k višji volilni udeležbi.
- Člani sveta priporočajo Vladi RS, da preuči možnosti imenovanja novih častnih konzulov ali ekonomskih svetovalcev v gospodarsko pomembnih središčih po svetu.
- Člani sveta priporočajo Ministrstvu za finance in Finančni upravi Republike Slovenije nadaljevanje obveščanja in še tesnejše sodelovanje glede sprememb davčne zakonodaje, ki se nanaša na Slovence izven RS.

V zadnjem sklopu »razno oz. druge tematike« pa sta bili sprejeti priporočili:

- Člani sveta priporočajo Vladi RS, da preuči možnosti za vzpostavitev

Razvojno-informacijskega središča Slovencev po svetu, ki bi nudilo informacije povratnikom, informacije o možnostih za gospodarsko sodelovanje, investicije, genealoška vprašanja itd...

- Člani sveta priporočajo Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport ter Ministrstvu za kulturo, da Slovence po svetu preko Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu in diplomatsko konzularnih predstavništev obveščajo o napovedanih gostovanjih slovenskih

športnikov in kulturnikov v njihovih državah, saj to predstavlja velik potencial za povezovanje slovenske skupnosti.

G. Cesarec je dodal, da so bile teme temeljito obdelane in da so člani sveta prepričani, da gre za dobre, uporabne in konkretne predloge. Opozoril je tudi, da so za zgoraj navedene teme člani sveta določili skrbnike področij, z namenom spremljanja priporočil tekom leta.

Minister Česnik se je dotaknil še vprašanja dvojnega obdavčevanja,

ki je še posebej problematično, kjer niso sklenjene bilateralne pogodbe. Dodal je še nekaj idej, ki bi jih želel uresničiti v svojem mandatu: vzpostavitev muzeja izseljenstva, informacijskega centra, ureditev statusa glede prenosa pokojnin, odprtje doma za štipendiste - Slovence po rodu, povezovanje tujih univerz s slovenskimi univerzami (izpostavljeni sta bili univerzi v Stanfordu in Luksemburgu).

Priredil: mag. Cveto Šušmelj

POTOVANJA, NASTOPI IN DRUGE MALENKOSTI

Celo leto smo se pripravljali na potovanje in gostovanje našega pevskega zboru na Taboru pevskega zborov v Šentvidu pri Stični, letošnjem petdesetem po vrsti.

Ampak, pojdemo od začetka.

Običajno zbiranje naših članov na avtobusnih postajah, zgodnji jutranji smeh in pozdravi, individualno „zbadanje“, ustvarjajo prijetno vzdušje.

Letos poleg zboru in logistike potujejo tudi odrasli udeleženci pouka slovenščine v Splitu.

Najprej je na seznamu Maribor, lepo mesto, v katerem smo se že kar nekako udomačili. Gosti smo moškega pevskega zboru **KUD „Pošta“**.

Maribor na Dravi, pod gorskim masivom Pohorja, je drugo največje mesto v Republiki Sloveniji. Leta 2012 je nosil titulo Evropske prestolnice kulture. Ta štajerski dragulj s prostranimi trgi, mestno hišo, katedralo parki, urejeno obalo reke Drave, preko katere nas vodi stari most zgrajen v 20. stoletju, eden od najlepših v Avstro-Ogrski, pa Slovensko narodno gledališče Maribor, največji javni kulturni zavod v Sloveniji. Prav tu, v tem gledališču imamo 14. junija skupni koncert z našimi domačini **MOPZ Pošta iz Maribora**.

Pesem je tekla kot bister potok

Sama stavba mariborskega gledališča, zlasti Kazinska dvorana, v kateri nastopamo, vzbuja strah in spoštovanje. V prostrani, čudovito lepi Kazinski dvorani, nas naši gostitelji najprej pozdravijo z našo himno Triglav, ki nas popelje v svet glasbe čudovitih moških glasov, pod vodstvom zborovodkinje **Alenke Korpar**. Potem pa zapojejo še šest skladb.

Vročina nas zajame, ježimo se, toda to je le pozitivna spodbuda

celotnemu zboru, da repertoar, ki smo ga skrbno pripravljali pod dirigentsko taktirko naše **Tanje**, predstavimo na najboljši način. Pesem je tekla kot bister potok, rahlo kot morski val, obsijana s soncem, na trenutke žalostna zaradi izgubljene ljubezni. Navduševala je občinstvo in nas same. Verjamem, vem, da je vsak od nas pustil svoje srce na odru, ker je na koncu občutek sreče in izpolnjenja dokaz, da ste v tistem trenutku dali vse od sebe.

Čudovita Kazinska dvorana; Foto: Marjan Fištravec

Naši gostitelji so se resnično potrudili in nas po koncertu sprejeli v prijetnem domu „Lizike Jančar“, kjer smo ob zvokih harmonike s pesmijo, dobro osvežitvijo in obljubo o ponovnem srečanju zaokrožili pester dan v štajerski prestolnici.

Jutri je nov dan, na poti v Šentvid na večerni koncert zamejskih pevskih zborov imamo vodeni ogled Celja, mesta nad mestom in mesta pod mestom.

Celje je mesto doživetja, zakladnica zgodovinskega in kulturnega bogastva.

Nad mestom gospoduje grad Celjskih grofov, romantični grad s številnimi srednjeveškimi skrivnostmi, ki ponuja tudi nepozaben pogled na Celje in okolico.

Ohranjene rimske ceste in ulice nam pričajo o važnosti tega trgovskega stečišča, povezanega z drugimi področji Evrope.

Ko se spustimo v mesto, se poglobimo pod Knežjo palačo, ki skriva rimsko preteklost Celja, njegova bogata preteklost pa sega v čas Keltov, in od tod tudi ime mesta.

Sprehodimo se po hodnikih med starodavnimi zidovi, ostanki rimskih vil, razkošnimi mozaiki, še posebej vznemirljiv je sprehod po skalnatih labirintih, prekritih s steklom, ki kažejo vso lepoto starodavne Celeie. Z rahlim olajšanjem izstopimo na s soncem obsijani trg, se srečamo z majhno, „veliko“ Almo Karlin, svetovno popotnico in pisateljico, ki je svetel primer, da velikost nikoli ni presodna.

Vsak obisk v Sloveniji obogatimo z novo stranjo spominov v našem dnevniku.

Kosilo nas že čaka v naši dobro znani oazi hotela Galaxy v Trebnjem.

Po krajšem odmoru se odpravimo v Šentvid pri Stični, kjer poteka večerni koncert zamejskih pevskih zborov. Nastopa 14 zborov, mi smo med zadnjimi in imamo dovolj časa za vaje. Pojemo a cappella, posebno smo

Celjski grad

V novih majicah pred Galaksijo

ponosni na svojo novo pesem Vjeruj u ljubav, ki jo v aranžmaju glasbenice **Olje Jelaska** pojemo v čast našega Olivera Dragojevića.

Iritirajo me vsi dodatki in malenkosti, ki jih določeni zbori uporabljajo, da se prikupijo občinstvu, na žalost pa s tem izgubijo svojo identiteto in glas.

Ob koncu večera prihod na stadion šole Ferda Vesela spet osvetli ognjemet in razigrajo veseli toni godbe na pihala. Radost in veselje sledita v športni dvorani ob običajnem „prigrizku“ in glasbi.

Pa se sliš' - Naj se sliš'

Utrujeni in zadovoljni se vrnemo v Galaksijo na počitek, naslednje jutro, 16. junija, bomo imeli generalno vajo za 50. jubilejni Tabor Slovenskih pevskih zborov, pod dirigentsko palico „bossa“ **Igorja Švare**. Legendarni dirigent je neizčrpen vir našega navdušenja. Zares me čudi, da naš Igor še ni objavil knjige svojih šaljivk. Mislim, da bi doživela veliko povpraševanje.

Posebno vzdušje je letošnjemu jubilejnemu taboru pridala prisotnost slovenskega predsednika **Borisa Pahorja**, ki je s slovesnim govorom in čestitkami odprl prireditve.

Pa se sliš' - Naj se sliš' odmeva z zvona svetega Vida, zavetnika Šentvida, na stadionu pa pod čvrsto roko Igorja Švare zveni zborovska pesem, ki teče kot gorski potok, kristalno žuborijo nežni glasovi ženski zborov, odločno donijo glasovi moških in mešanih

V Stični s predsednikom Borutom Pahorjem

zborov, vsi pa se brezhibno združujejo v čudovito harmonijo več kot 120 zborov, približno 2000 pevcev. V bogatem programu so sodelovali **Vidovska folklorna skupina, Otroški pevski zbor Osnovne šole Ferda Vesele, Policijski orkester, Šentjanževke**, organist **Oto Nemani**,

violinistka **Ema Starešinič** in recitatorja **Nina Valič** ter **Klemen Ježič**.

Vse to je v harmonično celoto združil naš dragi prijatelj, scenarist **Stane Peček**.

Tabor je bil spet na braniku slovenske ljudske in ponarodele zborovske

pesmi, spet smo bili udeleženci tega, tako posebnega glasbenega festivala.

Po zelo pestrem in zgoščenem programu letošnjega poletnega gostovanja v Mariboru in Šentvidu se po obilnem obroku pod šotorom gasilske družbe veseli in zadovoljni s pesmijo vračamo domov, vznemirljivemu poletju, modremu morju in soncu naproti.

In zopet si priznamo: »nima Splita do Splita«.

Spet bo potrebno nekaj časa, da vsa doživetja skrbno shranim v svoje posebne predale, tako da bom v prihodnosti vedno znova lahko v njih obujanju uživala.

Ana Šušmelj 14.-16. junij

ZANIMIVI, VROČI DNEVI V DEŽELI

En hribček bom kupil, bom trsek sadil

14. junija smo se skupaj s pevskim zborom odpravili v Slovenijo. Nastanili smo se v Mariboru, kjer je naš zbor nastopal na koncertu v Kazinski dvorani mariborskega gledališča.

Maribor je drugo največje mesto v Sloveniji in je na severu oddaljeno od Avstrije le 16 km. Šteje približno 112000 prebivalcev in slovi po najstarejši trti na svetu. Kot edinstven dragulj naravne dediščine so Staro trto leta 2004 počastili z vpisom v znamenito Guinnessovo knjigo rekordov. Trta uspeva že več kot 400 let. Nahaja se na pročelju hiše v starem delu mesta, na Lentu. Trto sta nam predstavila dva **Malečniška brača**, ovtarja, čuvaja trte. Obležena sta bila v oblačila, značilna za trgače. Povabila sta nas v muzej, kjer smo si ogledali razstavo in poskušali imenitno vino. Zgodovina te trte je nekaj izjemnega. Preživela je turške napade, požar v svoji bližini, tudi trtna uš v 19. stoletju ji ni prišla do živega. Med drugo svetovno voj-

Z ovtarjem Teodorjem Zorkom pred najstarejšo trto na svetu

no je bomba porušila del hiše, ob kateri je rasla, a častitljiva starka je rasla naprej in še danes rodi žlahtno kapljico. Bravo, Stara trta.

Glede na to, da je bilo neznosno vroče, smo se umaknili iz mesta. Z avtobusom smo se odpeljali do vznožja Pohorja. Pohorje je ponos Maribora, kjer si lahko meščani pozimi in poleti odpočijejo, se sprehodijo, se ukvarjajo z različnimi športi. Na področju ljudskega izročila ima Maribor neiz-

merno bogato dediščino v pohorskih ljudskih biserih in knjigah **Pohorske bajke, Pohorske legende** in **Pohorske pravljice**. Na vrh, imenovan Bellevue, 1050 m visok, smo se pripeljali z gondolsko žičnico, ki je bila 2011 popolnoma obnovljena. Sprehodili smo se do starodavne cerkvice **sv. Bolfenka**. Nato pa smo se na terasi hotela posladkali s pohorsko omleto. Pošteno smo se ohladili, občudovali čudovit razgled na mesto in

okolico, se spustili v dolino in se pred gledališčem pridružili pevskemu zboru. Gostitelji so nas povabili na večerjo in kratko druženje.

V senci najvišje rastočega pravega kostanja na Pohorju

Naslednji dan smo obiskali Celje, moje rojstno mesto. Mesta ne poznam najbolje, saj sem tam žvela kratko in se mudila tam le mimogrede. Zato sem z velikim veseljem stopala za vodičem po Celjskem gradu in poslušala njegove besede. Grad so zgradili grofje Celjski, najmogočnejša slovenska plemiška družina. Častihlepje in velika želja po oblasti jih je pripeljala do izumrtja. Najmogočnejši je bil Herman drugi, ta je svoje otroke že v zibelki poročal z mogočnimi plemiči in si tako kopičil bogastvo. Sina Friderika je poročil z Elizabeto Frankopansko. Ta poroka je Celjanom prinesla samo gorje, saj Friderik svoje žene ni maral. Zaljubljen je v Veroniko Deseniško. Herman je dal Veroniko utopiti, Friderika pa je zaprl v stolp na gradu.

Svojo štirinajstletno hčer Barbaro je poročil s Sigismundom Luksemburškim in je bila skupaj z možem trikrat kronana. Postala je ogrska, nemška in češka kraljica, kar je pripomoglo, da so Celjani dosegli naziv knezi, Celje pa knežje mesto. Tri zlate celjske zvezde najdemo v grbu Republike Slovenije. Veliko o tem nam je povedala tudi naša Milena, zvesta vodička že nekoč po Gorenjski, Ljubljani in Dolenjski, tokrat pa po Mariboru.

Ogledali smo si še razstavo Mesto pod mestom v muzeju, ki se nahaja v spodnjem gradu grofov Celjskih. To so ostanki rimskega mesta Celeie. Našli so jih pa, ko so obnavljali palačo.

Ogledali smo si Friderikov stolp

Vodička nas je izvrstno vodila skozi ostanke rimskega mesta. Žal nas je priganjal čas in smo morali hiteti, saj so nas v Trebnjem pričakovali že ob enih.

Bilo je zelo zanimivo in zelo vroče. Veliko smo videli in doživeli. Vnaprej se veselimo naslednjega obiska lepe Slovenije.

Breda Vojnovič
Foto: Vera Hrga

Breda z vodičko Mileno pred Bolfenkom

Mesto pod mestom - Rimska cesta

STE VEDELI?

Ovtar

Tudi outar ali otar je bil v 19. in v začetku 20. stoletja čuvaj vinogradov, sadovnjakov in polj v Slovenskih goricah.

Na rovaš

Rovaš je bil deščica, ki je v preteklosti igrala vlogo zadolžnice. Na po dolgem preklano palico ali deščico so z zarezi označevali višino posojila, upnik in dolžnik sta hranila vsak svojo polovico.

Vinotok

Oktober je vinotok, najimenitnejši dogodek v tem mesecu je trgatve. Vinsko trto je Slovencem podaril stari slovenski bog Kurent. Kranjec se je rešil vesoljnega potopa tako, da je zlezal na vinsko trto, ki je rasla vrh hriba in se dotikala neba. Ko

je Kurent videl, da išče pomoči na njemu posvečeni rastlini, se ga je usmilil. Voda je začela odtekat.

Da se dere kot sraka, da je zdrav kot riba, da poje kot slavček, da pije kot žolna, da je zviti kot lisica, še zmerom uporabljamo v besediščih. Kaj še so naši predniki vedeli o živalih?

Naši predniki so bili odlični poznavalci narave. Narava jim je bila odprta knjiga. Njene modrosti so iz roda v rod prenašali pregovori in reki. Poznali so lastnosti živali, zato so sebe primerjali z njimi: zdrav kot riba, poje kot slavček. Žival je bila našemu kmetu tudi vremenski napovedovalec. Če se polž globoko zakoplje, se huda zima priklaplje. Ko žerjav leti na tuje, se hitro zima približuje.

ŽIVLJENJE S ČIPKO

Tradicionalni festival idrijske čipke Idrija 2019

Tradicionalni festival idrijske čipke, že 38. po vrsti, je letos potekal od 14. do 16. junija. Gre za mednarodni etnološki, gospodarski, kulturni in zabavni dogodek, ki zbere veliko število obiskovalcev. V treh dneh festivala so čipko predstavljali lokalni razstavljalci iz Idrije na različnih mestih, pa tudi čipkarice iz Hrvaške, torej iz Splita, in čipkarice iz Lepoglave.

Naša dela so bila predstavljena v Galeriji svete Barbare na Mestnem trgu, skupaj s čipkaricami iz Idrije in Lepoglave, kot je to običajno v zadnjih letih.

V času festivala smo obiskali vse razstave - v šoli idrijske čipke, domu za ostarele, v Mestnem muzeju Idrija, kjer je svoja dela, oblikovana na sodobnejši način, imenovana "Življenje s čipko", predstavila slovenska oblikovalka **Urška Pirc**, ki je nekaj let delala v Angliji.

Druženje s klekljaricami in ogled eksponatov sta počitek za oči in dušo.

Glavna slovesnost je bila v petek ob 21. uri na osrednjem trgu v Idriji. Na koncertu je nastopila skupina **Marko Hatlak**, posebni gost pa je bil **Vlatko Stefanovski**. Srečanje se je po koncertu nadaljevalo v avli gradu Gewerkenegg.

Druženje in program sta se nadaljevala vso soboto. Na festivalu v Idriji je bilo tudi srečanje članov OIDFA, na katerem je kot članica sodelovala tudi voditeljica naše klekljarske skupine **Katica Kaštelan**.

Srečanje članic OIDFA

Organizirane so bile številne delavnice za otroke in odrasle, čipkarice na ulicah in trgih pa so demonstrirale izdelavo čipk. Domačini so na sejmu obrti predstavili svoje avtohtone izdelke: sire, suhomesnate izdelke, oblačila, nakit, pa tudi različne ročne izdelke.

Kako so se nekoč izdelovali čevlji

Pomembno je omeniti, da smo na sejmu lahko kupile načrte za čipke, niti vseh vrst, kleklje, bule vseh velikosti in ves drugi material, potreben za izdelavo čipk.

Zadnji dan festivala, v nedeljo, je potekalo tekmovanje v izdelovanju čipk za otroke in odrasle, zmagovalka pa je prejela nagrado **Ivanka Ferjančič**.

Poleg čipk pa moram vsekakor omeniti idrijske specialitete - žlikrofe, ki smo jih uživali vsak dan, še posebej pa se zahvaljujemo gospe **Bojani Kenda**, ki nas je z žlikrofi pogostila v svojem domu.

Hvala gostiteljem za prijetno druženje in bivanje v Idriji.

Zbogom Idrija do ponovnega srečanja naslednje leto.

Besedilo: Milica Topić
Foto: Augustin Kaštelan

ČIPKA, PAVLJIČNA NIT

10. Mednarodni festival čipke, Pag 2019

10. mednarodni festival paške čipke Pag 2019 je letos potekal od 20. do 23. junija pod sloganom »Čipka, pravljica nit ...«, pod visokim pokroviteljstvom predsednice Republike Hrvaške **Kolinde Grabar Kitarović**, Ministrstva za kulturo Republike Hrvaške in Zadrske županije.

Vsi udeleženci festivala

V treh dneh festivala so na več lokacijah v mestu potekale razstave in delavnice paške in idrijske čipke, modna revija „Nosljiva tradicija“, nastopila sta **KUD Družina** iz Paga in **Mestna godba Paga**. Združenje **Paška alka** je v Ulicah starega Paga prikazalo kako se je nekoč živelo v mestu Pag. Za zabavo in scenarij Klope sta poskrbeli **Klapa Ragus** in **Kampanel**.

Na festivalu si je bilo v pritličju Knežje palače na Trgu Petra Krešimirja IV. moč ogledati razstave držav, ki so sodelovale na festivalu, dela iz Nemčije, Bolgarije, Črne gore, Madžarske, Češke, Švice, Slovenije in Hrvaške.

Iz Hrvaške so razstavljale čipkarice iz Paga, Lepoglave, Sikirevcev, Čakovca in me iz Splita. Iz Slovenije je bila razstavljena čipka iz Železnikov, idrijske čipkarice, ki so bile tukaj na izletu, pa so gostovale v soboto. Tako smo se me imele po nekaj dneh spet priložnost srečati s prijatelji iz Idrije.

Pogovor z direktorico TZ Pag, Vesno Karavnić in predsednico Društva idrijskih čipkaric, Andrejo Uršič

Festivali čipk so pomembni za vse ustvarjalce čipk na svetu, tudi za nas, saj poleg predstavitve naših del vedno spoznamo dela iz drugih držav, nove načine izdelovanja čipk, izmenjamo izkušnje, sklepamo nova prijateljstva, obnavljamo zaloge niti in dodatkov za izdelavo čipk. To je tudi kraj, kjer lahko pokažemo, kaj smo

naredili v preteklem letu, primerjamo svoje delo z drugimi ter slišimo in vidimo, kaj drugi menijo o nas. Veseli nas, da smo lahko v naši Knjigi vtisov prebrali pohvale in podporo številnih obiskovalcev in izdelovalcev čipk.

Detajl z razstave na 10. Mednarodnem festivalu čipke Pag 2019 v Knežji palači

Čipkarsko društvo **Frano Budak** in **Turistična skupnost mesta Pag** sta bila tudi letos, kot tudi vselej doslej, dobra gostitelja in sta storila vse, da se vsi udeleženci festivala počutimo dobro.

Besedilo: Katica Kaštelan
Foto: Augustin Kaštelan

SAMOSTOJNA RAZSTAVA V PROSTORIH SRBSKEGA KULTURNEGA DRUŠTVA PROSVJETA

Na povabilo predsednika Srbskega Kulturnega Društva PROSVJETA - pododbor Split, gospoda **Momčila Rusića**, sem 16. avgusta v njihovih prostorih, na adresi Kroz Smrdecac 9 Split, postavil samostojno razstavo slik. Razstava je postavljena v sklopu njihove manifestacije »Srpski dani kulture u Splitu«, v znamenju sodelovanja Slovenske in Srbske narodne manjšine.

Predstavil sem se s sedemnajstimi slikami raznih tematik in tehnik slika-

nja. V njihovem majhnem prostoru, z v zidu zabitimi žebli, je bilo razstavo zelo težko postaviti, toda na koncu sem uspel in bil kar zadovoljen.

Razstava je bila odprta ob 18. uri, na moje presenečenje se je zbralo kar lepo število obiskovalcev. Po pozdravnih besedah predsednika društva je njihov ženski pevski zbor odpel nekaj lepih srpskih in dalmatinskih pesmi.

Tudi jaz sem se na kratko predstavil z nekaj besedami in domačinom za

spomin na to razstavo podaril sliko Splita.

Pero Jurišin odpira razstavo

Razstavo je odprl višji svetovalec za narodnostna vprašanja župana mesta Splita, gospod **Pero Jurišin**, ki me je kar malce presenetil s poznavanjem mene kot slikarja.

Po odprtju razstave se je večer nadaljeval s predstavitvijo treh knjig književnika **Vladimirja Marinka**, iz mesta Koljani na Peruškem jezeru.

Lep in zanimiv večer.

Ivan Kosmos

SLIKARSKA KOLONIJA »SLOVENC V TUZLI 2019«

Slovensko društvo UDRUŽENJE GRAĐANA SLOVENSKE PORIJEKLA TUZLA – SLOVENSKA SKUPNOST TUZLA že šesto leto zapored organizirala slikarsko kolonijo.

Udeleženci letošnje kolonije

Letos je to bila najštevilnejša kolonija do sedaj, sodelovalo je kar 18 slikarjev iz Kanade, Slovenije, ZDA, Hrvaške, Srbije, BiH in domačinov iz Tuzle.

Hrvaško sva predstavljala **Lidija Stehlik** in moja malenkost, **Ivan Kosmos**. Na pot sva odšla 19. avgusta zjutraj. Po dolgi in naporni poti sva se namestila v hotelu Tuzla. Ob 19.30 smo se vsi zbrali v novem prostoru njihovega društva, ki se nahaja v vzhodnem delu Tuzle. Prostor je večji in lepši od prejšnjega. Pozdravila nas je predsednica društva, gospa **Dragica Tešić**, in nas seznanila z letošnjim programom kolonije. Ko smo se spoznali, malce poklepetali, napravili prvo skupno fotografijo, smo se

napotili v atelje „Kuča plamena mira“ kjer smo že vsa leta slikali. Tudi na tej koloniji je predvidena ena slika na temo vedute Tuzle, druga pa po lastni izbiri. Lidija se je odločila za DEKLE PRI VODNJAKU v bosanski narodni noši, druga, BRNISTRA, pa naj bi bila delček Dalmacije, od koder prihaja.

Moja izbira je bil IZVIR PANONIK, ki s svojo vodo napaja Panonik jezera v Tuzli. Z drugo sliko sem na razstavo želel prinesiti malce slovenskega ozračja, pa sem se odločil za JESEN NA BLEDU. Zaradi velikega števila slikarjev, oziroma slik, smo se odločili, da se na razstavo postavi le po ena slika od vsakega slikarja.

Pri delu

Res smo bili pridni, kljub neznanski vročini, okoli 35 -36 , smo delali po celi dan, tako da smo skoraj vsi v petek dokončali svoje slike. Sobota je bila prost dan, ki smo ga mnogi

izkoristili za kopanje na prekrasno urejenem in atraktivnem kopališču v centru mesta, na Panonik jezerih, štirih edinstvenih jezerih v Evropi, raznih velikosti in globin z naravno slano vodo, skoraj pol bolj slano kot je morje, temperatura je bila 29 , zunaj pa 36 . Kopanje je bilo pravo uživanje.

Odprtje razstave je bilo ob 19. uri. Zbralo se je lepo število obiskovalcev, zaljubljenecv v slikarsko umetnost. Po pozdravnih besedah predsednice društva, gospe Tešić, je vse slikarje z nekaj besedami predstavila mentorica kolonije gospa **Borka Jokić**.

Meni je kot udeležencu vseh dose-danjih kolonij bila zaupana naloga, da v imenu slikarjev spregovorim par besed o letošnji koloniji in se zahvalim domačinom za vloženi trud. Razstavo je odprla veleposlanica Republike Slovenije v Bosni in Hercegovini, njena ekscelenca **Zorica Bukinac**, ki je bila prijetno presenečena nad našimi slikarskimi stvaritvami in dala podporo organizatorju, da nadaljuje s kolonijo še naslednja leta. Po ogledu razstave smo ob kozarčku pijače prijetno poklepetali, se fotografirali, potem se pa napotili na skupno večerjo v imenitno restavracijo SEZAM.

Po slovesnem zaključku kolonije

V nedeljo zjutraj po zajtrku in skupni kavici pa še stiski rok z željo, da se vidimo drugo leto.

Ivan Kosmos
Foto: Ivan Kosmos

Lidija in njena brnistra

DURMITOR, SPET PRIHAJAMO!

Letošnji načrt skupine ljubiteljev gora je bil, da nadaljuje lansko avanturo in ponovno osvoji Durmitor, to čudovito goro Črne gore.

Že ob vstopu na ozemlje Črne gore mi v glavi divja »O luč majske zore«, adrenalin me prevzame ob misli, da bom ponovno osvojila Savo Kuk, Čurevac in objela druge lepote naravnega parka Durmitor.

Durmitor

V Žabjaku smo spet našli prijazne gostitelje. Čeprav je že konec maja, je hladno in mokro, s svojo toplino in praskanjem k pravljичnemu vzdušju prispeva peč na drva. Takoj uživam v pravljici »Šuma Striborova« naše fantastične Ivane Brlić-Mažuranić. Ob dobri kapljici »srečni domači in Malik Tintilinić« skačejo iz ognjišča.

Po burnem večeru se zgodaj zjutraj, opremljeni s polnimi nahrbtniki in dobro voljo, napotimo proti **Savinem kuku**. Pomlad je tu, a tu je še sneg, medved se je že prebudil iz zimskega sna. Previdno fotografiramo njegove

sledi v snegu in kukamo iz primerne oddaljenosti, da se slučajno ne premisli in se napoti v našo smer. Počastimo se z malico in se potem počasi spuščamo do našega bungalova. Do cilja smo prehodili še 16 kilometrov, in presenetljivo, sploh nismo bili tako utrujeni, da si nebi pripravili okusnega obroka za večerjo.

Spočiti, polni zdravega gorskega zraka, zjutraj odhajamo na **Curevac**.

Ponoči je padal dež s snegom, vse je mokro in blatno, a naši gojzarji in palice nam dobro služijo.

Na vrhu uživamo v prekrasnih pogledih

Na vrhu uživamo v pogledu na globoko sotočje reke Tare, obdano z visokimi, ponosnimi temnimi drevesi, tako temnimi, da vam je takoj jasno, od kod ime Črna gora.

Na poti srečujemo pohodnike, se pozdravljamo z nasmehi in se varno spuščamo v dolino. Dobro razpoloženi se v poznih popoldanskih urah vrnemo v našo »kočo« in že načrtujemo naš naslednji dan.

Meni in Snježani pa še ni dovolj za ta dan, zato še naprej pohajva in srečujeva par zaljubljenih polžev. Never-

jetno kako vztrajna je lahko ljubezen. Ob fotografiranju in snemanju se do solz nasmejiva in v tako dobrem razpoloženju se budimo naslednje jutro.

Vse je pripravljeno, malice v nahrbtnikih, a v naših glavah **kanjon Nevidio**, o katerem smo toliko slišali.

Kanjon Tare

Ob poti vidimo slap **Skakavica**, ki z višine približno 70 metrov pada v reko Komarnico in teče skozi kanjon Nevidio, ki pa je bil za nas vendarle prevelik zalogaj.

Kanjon Nevidio je eden od štirih kanjonov, ki obkrožajo goro Durmitor. Je eden najbolj neprehodnih kanjonov v Evropi. Sam Durmitor z nadmorsko višino 2523 m je čudovit svet fantastičnih oblik, s številnimi »gorskimi očmi«, ledeniški jezeri (**Črno jezero, Kače, Široko, Šušičko, Zeleni vir** itd.).

Okoli **Bobotovega kuka** na nadmorski višini 2313m smo hodili kot mačka okoli vrele kaše, vendar to ni zmanjšalo našega navdušenja, da se po prehojenih kilometrih srečni in zadovoljni vrnemo v naš lepi Split.

Ana Šušmelj
Foto: Ana Šušmelj

Razstava v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

SOSEDJE SLOVENCİ – SLOVENCİ NA HRVAŠKEM

Vsako poletje se trume Slovencev odpravijo počitnikovat na obale svoje južne sosedice in takrat se število Slovencev na Hrvaškem močno poveča. Le redki med njimi pa se zavedajo, da na Hrvaškem živi slovenska narodnostna manjšina, ki po zadnjem popisu šteje nekaj več kot 10.000 oseb, od tega kar 7.107 Slovencev. Spomniti v Sloveniji živeče Slovence na svoje *sosede Slovence*, predvsem pa na dejstvo, da ti niso le v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, je glavni namen razstave, kjer sta moči združili dve instituciji: Narodna in univerzitetna knjižnica (NUK) in Inštitut za novejšo zgodovino (INV). Avtorici razstave, Helena Janežič (NUK) in dr. Barbara Riman (INV), želita z razstavo *Sosedje Slovenci – Slovenci na Hrvaškem*, ki je v NUK na ogled od 4. julija pa do 5. oktobra, predstaviti društveno življenje, bogato kulturno ustvarjalnost in vsestransko delovanje Slovencev na Hrvaškem skozi zgodovino in v sedanjosti. Povod za razstavo je častitljiv jubilej, 90-letnica Kulturno prosvetnega društva Slovenski dom v Zagrebu, ki je najstarejše slovensko društvo v Evropi, saj neprekinjeno deluje že vse od leta 1929.

Danes se Slovenci na Hrvaškem srečujejo in povezujejo v kar sedemnajstih društvih, ki predstavljajo temelj za ohranjanje in varovanje slovenske nacionalne identitete, kulture in jezika. Delujejo v različnih sekcijah (pevske zbori, folklorne, planinske, fotografske, likovne, literarne, dramske, glasbene, plesne, mladinske skupine), ponekod se tako otroci kot odrasli organizirano uče slovenščine, nekatera društva izdajajo svoja glasila. Na Hrvaškem delujejo kar trije lektorati za slovenski jezik (Zagreb, Zadar, Reka), od leta 2017 ima na Reki svojo enoto tudi Inštitut za narodnostna vprašanja iz Ljubljane.

Na razstavi se predstavljajo vsa društva, nekatera med njimi so zastopana tudi z izdelki, povezanimi z matično Slovenijo, ki nastajajo v društvenih sekcijah. Občudujemo lahko slovenski kozolec in maketo Triglava, izdelana v reškem otroškem vrtcu v okviru projekta *Različni, enaki* v sodelovanju s Slovenskim domom KPD Bazovica, v slovenske narodne noše oblečene lutke in panjske končnice SKD Istra iz Pulja ter izdelke iz filca SKD Oljka iz Umaga.

Posebno mesto pa pa ima klekljana čipka, sklekljana s pridnimi rokami članice SKD Triglav iz Splita.

Razstavo spremlja ličen katalog z istoimenskim naslovom, v septembru pa vabimo na zanimiva predavanja, povezana s temo razstave. Vabljeni, da spoznate sosede Slovence!

Helena Janežič

Zbirka tiskov Slovencev zunaj Republike Slovenije,
NUK

SLOVENŠČINA MALO DRUGAČE - POLETNA ŠOLA V MURSKI SOBOTI

V organizaciji Združenja Slovenske izseljenske matice je letos med 14. in 20. julijem 2019 v CŠOD Murska Sobota že četrtoč potekala poletna šola SLOVENŠČINA MALO DRUGAČE, ki se je je udeležilo 23 otrok, starih med 10 in 15 let. Otroci so prišli iz 6 držav, iz Italije, Avstrije, Irske, Hrvaške, Bosne in Hercegovine ter Srbije. Že tri leta na šoli poučujejo iste učiteljice, slovenščino **Lea Lehner** in **Katarina Rebič** ter likovno umetnost **Natalija Veselič-Martinjak**.

Poletne šole sta se udeležila tudi **Tonka** in **Toma Škugor**, učenca pouka slovenščine v Splitu.

Nikoli ne bom pozabil vsega doživetega

Letos sem se s svojo sestro in sestričnima ponovno udeležil poletne šole slovenskega jezika v Murski Soboti. Tako kot lani nam je bilo tudi tokrat odlično. Spet sem srečal stare prijatelje, se naučil malo slovenščine, izdelal različne likovne izdelke in pridobil nove izkušnje.

Tokrat je bilo več otrok, naši učitelji pa so nas kar dobro obvladovali. Ure slovenskega so bile ustvarjalne. Učitelji so nam z različnimi igrami olajšali učenje slovenščine. Še posebej mi je bila všeč igra z bombo. Vsi bi sedeli v krogu in učitelji bi določili temo. Potem bi aktivirali igračko bombo, in vsak v krogu, ki jo je dobil v roke, je moral reči slovensko besedo v zvezi z dano temo in potem bombo hitro predati tistemu do sebe, in tako v krog. Ko je bomba eksplodirala je tisti, v rokah katerega je bila v tem trenutku, dobil kazen. Ko se je to zgodilo meni, sem se moral mijavkati kot mačka.

Likovni je bil zanimiv in zabaven. Ukvarjali smo se z grafiko na razne načine. Nekatere smo slikali s pastelnimi barvami, nato pa jih likali na papirju, nekatere pa smo oblikovali s tekočim lepilom in ji nato premazali z barvo in natisnil na papir. Posebej zanimiva se mi je zdela tehnika, imenovana kuhinjska litografija. Najprej smo s posebnim pisalom narisali nekaj na aluminij, zaviti na linolej. Nato smo ga namočili v kis in potem naoljili, nato pa ga z gobico drgnili in namočili v vodo. Potem ga je učiteljica premazala s črnim valjem za barvo. Ko smo končno odvili aluminij, smo linolej natisnili na papir in dobili črno-belo risbo. Risba je izgledala veliko lepše kot na aluminiju.

Šli smo tudi na razne izlete. Na reki Muri smo iskali zlato. Naredili smo postopek ločevanja vode od blata in nato počasi vlivali vodo v posebne plošče. Zlato je bilo treba zadržati na robovih plošče, ki so bili oblikovani tako, da so ga držali. Enemu od nas se je zadržal. Bili smo tudi na bazenih v Murski Soboti, kjer so štiri bazeni in en tobogan. Tam smo se res zabavali. Učitelji so v domu organizirali tudi nekaj zabavnih dejavnosti, kot je učenje cirkuških veščin. V filmski noči smo si ogledali slovenski film Gremo mi po svoje. Učiteljica je za to priložnost spekla cel kup kokic.

Res sem užival v tem tednu. Program mi je bil zelo všeč in bil je drugačen kot lani, zato sem videl kar precej novih stvari. Letos mi je bilo to še posebej všeč in z delom sem zelo zadovoljen, vse bi rad ponovil. Na žalost sem zdaj prestar, da bi se še lahko udeležil te šole, ampak nikoli ne bom pozabil vsega doživetega.

Toma Škugor

ALMA M. KARLIN

Nemški časopisi njenega časa so o njej pisali, da je bila prva belopolta ženska, ki je na začetku 20. stoletja sama prepotovala ves svet. Če dodamo, da ni potovala kot turistka, temveč kot raziskovalka in ustvarjalka, da je potovala sama in se med potjo ves čas tudi sama preživljala s svojim znanjem in da je po svetu neprekinjeno potovala osem let zapored, potem ta trditev drži. V 30. letih 20. stoletja je postala tudi ena najbolj priljubljenih in branih avtoric potopisov, ki so se celo v času svetovne gospodarske krize na nemškem trgu prodajali v skupno sto tisoč izvodih.

„Preden je 24. novembra 1919 na celjski železniški postaji sedla na vlak in se podala na pot, je na materino vprašanje, zakaj gre, odgovorila: »Moram. Nekaj v meni me priganja in ne bom našla miru, če ne bom sledila temu vzgibu.« -

Barbara Trnovec,
Delo, Sobotna priloga

Almine knjige

☞ *Magične zgodbe starega Egipta*

Monografija o Almi M. Karlin, ki osvetli njeno strast, povezano s staroegipčansko kulturo, hkrati pa posveti tudi v prostor teozofske misli, ki se ji je bolj posvetila v zadnjih letih svoje ustvarjalne dobe.

Na svoji poti okrog sveta je Celjanka Alma M. Karlin (1889–1950) konec leta 1927 obiskala tudi afriško celino in jo občutila kot »deželo skrivnostnih urokov in potopljenih kultur.« Toda v prvi stik z njo je prišla že veliko prej, v letih tik pred prvo svetovno vojno, ko je – medtem ko je delala in študirala v Londonu, ki je na začetku 20. stoletja prekipel od številnih okultnih združb in magičnih praks – z velikim zanimanjem obiskovala Britanski muzej ter v egipčanskem oddelku zavzeto študirala razstavljene eksponate, ki so ji bili marsikdaj v magično spodbudo za kakšno od njenih kratkih zgodb. Staroegipčanska civilizacija je bila tako ena prvih visokih kultur, s katerimi se je Alma podrobneje seznanila, čeprav je kot teozofinja marsikatero zgodbo iz star(odavn)ega Egipta prepletla z dediščino mitološke Atlantide, ki naj bi bila praznina vseh civilizacij, tudi staroegipčanske.

Četudi že hudo bolna, je Karlinova novelo o dvornem zdravniku in svečeniku Amneosu iz »zlatega obdobja Egipta med 7. in 6. tisočletjem pred Kristusom« v temeljih prežela z duhovitostjo, hudomušnostjo in humorjem ter tako poskrbela za zgodbo, ki jo bralec poleg bogatih duhovnih sporočil in mnogih življenjskih modrosti bere predvsem z nasmeškom na ustih.

Besedilo, ki ga danes v tipkopisu hranita tako Berlinska državna knjižnica kot tudi Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani in predstavlja novost v avtoričinem knjižnem naboru, je Alma takoj po nastanku ponudila v objavo svojemu najljubšemu založni-

ku Maxu Möhringu iz Leipziga, a do njegove objave prihaja šele letos, kot poklon založbe Sanje ob 125-letnici pisateljčinega rojstva.

☞ *Sama*

Gre za izjemno knjigo, ki nam razodeva Almino otroštvo, mladost, študij v Londonu, na Norveškem ter Švedskem in skozi katero se vseskozi pretaka duhovitost Alme M. Karlin. Gre za poslastico za vse ljubitelje te svetovne popotnice, saj jo prvič spoznavamo na zelo intimen način.

☞ *Isolanthis*

Roman o potopu celine Isolanthis vsesvetovne ustvarjalke Alme M. Karlin seže v mogočno prostorje visoko razvite civilizacije Atlantide.

☞ *Nisem le napol človek - Alma M. Karlin in njeni moški*
(Avtor: Jerneja Jezernik)

V knjigi lahko poleg doslej že znanih podatkov o pomembnih moških iz Alminega življenja bolje in globlje spoznamo njene številne prijateljske zgodbe z visoko izobraženimi, drznimi in družbeno angažiranimi posamezniki.

„Alma je bila očitno prepričana, da ne zna ljubiti oziroma da so drugi ljubili njo veliko bolj, kot je ona ljubila njih. Toda v končni fazi, po prebrani knjigi Jerneje Jezernik, ugotovimo, da je ljubila veliko, a na svoj način.“ - Valentina Plahuta Simčič, Delo

Povzela: V. H.

Na pot s svetovno popotnico

BESEDE LJUBEZEN SLOVENSKA LJUDSKA PESEM SKORAJDA NE POZNA

Dušica Kunaver, ohranjevalka ljudskega izročila

Dušica Kunaver je napisala 93 knjig o slovenskem ljudskem izročilu, izjemna avtorica, ki ji rečejo tudi romantična etnologinja, je naredila ogromno, da bi slovenske pesmi, šege, legende, bajke, pripovedke iztrgali pozabi. Pravzaprav je nam dala priložnost, da to mi naredimo. Naslovi njenih del so Šege in pesmi pod lipo domačo, Slovenska pesem v besedi in glasbi, Slovenske pesmi, šege in panjske končnice, Slovenska dežela v pripovedi in sliki, Pisanica rdeča - ljubezen goreča, Dober dan, kruh, Legenda o Krasu, Slovensko narodno izročilo.

»Še sreča, da imamo pri nas veliko pevskih zborov in drugih pevskih sestavov, ki negujejo petje ljudskih pesmi. Jih to ohranja? Vsa čast stoterim in stoterim pevskim zborom, od najmlajših do najstarejših pevcev, ki kljub vsem modernim tujim popevkam ohranjajo domačo pesem. Dokler imamo toliko zborov, tuja glasna glasba ne bo *mogla prevpiti domačih melodij*«.

"Besede ljubezen ljudska pesem skorajda ne pozna, njeno govorico govori cvetica." Imamo več žalostnih pesmi kot veselih?

Je naša preteklost predvsem žalostna?

Naša preteklost je resda žalostna in mnogo naših ljudskih pesmi je žalostnih, vendar mnogo je tudi takih, ki nam dajejo samozavest, ki nam je danes tako zelo primanjkuje. Predvsem so vse naše pesmi o delu vedre in vesele. Pesem daje delu takt. Le sekaj, sekaj smrečico, da si boš stesal barčico, poje melodija v ritmu zamahov sekire. Ob bistrem potoku je mlin, a jaz sem pa mlinarjev sin, klopota pesem v taktu mlinškega kolesa. Mili Bože, al sam lepa, se lepa Anka samozavestno zaveda svoje mladosti in lepote, četudi ima samo eno delovno in eno ta kmašno oblekico in četudi je le trikrat na leto sita, ob največjih praznikih. Sem fantič z zelenega Štajerja, sem vedno prijazen, vesel, pritegne s pesmijo še veseli Štajerec, ki veselo prepeva, četudi mu življenje ni ravno lahko.

Včasih so morali moški dosmrtno v vojsko, potem za deset, osem, sedem let. To seveda ni mogel biti razlog za vesele pesmi.

Vojaščina je eno najbolj žalostnih poglavij naše preteklosti. Stotisoči naših fantov so od konca 18. stoletja do konca 1. svetovne vojne morali preživljati svoje življenje na bojiščih v bojih za dunajske cesarje. Mnogi so pred vojaščino bežali v domače gore in gozdove in postali rokovnjači, ki so povzročali oblastem velike težave. Dunaj je zato postopoma skrajševal vojaško obveznost. Pesem je vse to spremljala. Domovina, domovina, mili moj domači kraj, Bog ve, ktera bo dolina grob dajala mi nekdanj, je tožil fant, ki po odhodu k vojakom svojega doma skoraj gotovo ni nikdar več videl. Bodi Bog s teboj in angel varuh

tvoj, oh, adijo, -dijo, sinko moj, se je od sina poslavljal njegova nesrečna mati. Ko je bila vojaška obveznost skrajšana na sedem let, je fant tolažil dekle: "Čez kratkih sedem let se bova vidla spet." Ko je Dunaj skrajšal vojaški rok na tri leta, je vojaška pesem postala vesela: "Regiment po cesti gre, pa moj fantič zraven je."

Katera je najlepša slovenska ljudska ljubezenska pesem?

Med toliko tako zelo lepimi ljubezenskimi pesmimi je težko izbrati najlepšo. Predvsem besede ljubezen ljudska pesem skorajda ne pozna. Govorico ljubezni v naši pesmi govori cvetica, predvsem slovenski narodni šopek: Dekle, daj mi rož rdečih, rožmarina, dekle, daj. Kito cvetja mu je dala, s cvetjem mu je dala srce. Nageljček, roženkravt, rožmarin, iz njega ti pušelj nardim.

Vsako obdobje leta je imelo svoje šege, pesmi, celo vsak mesec. To verjetno kaže na veliko navezanost na naravo.

Tako je, naš človek je ganljivo tesno povezan z naravo in s pokrajino kot celoto. To se odraža tudi v ljudski pesmi in njenem skladju s pokrajino: na goratem, poskočnem Gorenjskem poskakujeta poskočna polka in valček Jaz pa pojdem na Gorenjsko. Ravna Štajerska ob počasni Dravi in Muri pozna počasno, zateglo pesem Pojdem na Štajersko, gledat kaj delajo ljubice tri. Dolenjska, polna vinorodnih gričev, vabi v zidanico z veselo pesmijo En hribček bom kupil, bom trto sadil. Mehka Bela krajina v beli noši med belimi brezami ob topli Kolpi valovi ob kolu Lepa Anka. Tudi ostale naše pokrajine so našle svoj odmev v pesmi.

Bojan Tomažič/VEČER, 8.9.2019

Slovenščina, mila beseda naše matere, naj nam bo ravno tako draga kakor zemlja, na kateri je naša zibel tekla.

A. M. Slomšek

JEZIKOVNE DILEME

Nekaj nasvetov za boljšo slovenščino.

Malo za šalo, malo zares

Blefsikon slovenskega pisanja

- Ne pišite preveč pogovorno, k' to čist sux.
- Vejice naj, bodo tam kamor sodijo. Obstajajo pa tudi, stavki brez vejic.
- Velike Začetnice Uporabljajte po Pravopisu.
- Uporabljajte veznike, kateri so pravilni.
- Pred pisanjem ne pozabite obnoviti pravilno uporabo roditelja.
- Ko omenjate dve osebi, uporabljajte dvojino.
- Popačenke iz drugih jezikov sigurno ne pašejo v lepo slovenščino.
- Predloga z in s uporabljajte v skladu z pravili.
- Da nebi kdaj pisali skupaj besed, ki se pišejo na razen, ali na sprotno.
- Če uporabljate tujke, jih uporabljajte akvaduktno.
- Pridevnike stopnjujemo na dva načina; uporabimo bolj pravilnejšega.
- In ne začenjate prepogosto začenjati stavka z veznikom ali predlogom. Ker to ni lepo.
- Pri pisanju pišite tako, da bo to, kar pišete, zapisano za tiste, ki bodo to brali, tako, kot oni pričakujejo; naj jim ne bo nerazumljivo in nejasno, saj tako ne bodo mogli razumeti, kar bi si razumeti želeli, skratka: pišite jasno, poleg tega naj stavki tudi ne bodo predolgi, da ne bodo

- pretežki - dolžina naj bo samo tolikšna, da pri glasnem branju med enim stavkom ni treba na novo zajeti sape.
- Pri pisanju ne uporabljajte vulgarnih izrazov, saj lahko vse zajebajo.
- Pomnite: za ločilom je vedno presledek, razen če je desnostično.
- Pred oddajo tekst se enkrat preglejte, da izločimo tiparske napake.
- Ali res ne gre brez pretirane rabe vprašajev in klicajev!!!!!!?!?!?!?
- V prid dobremu stilu rabite doma vedno držati SSKJ, da preverite, zakaj je temu tako. Vaši bralci morajo vedeti, zakaj se gre, brez da bi gledali v slovarje.
- Kar se tiče tako imenovanih mašil, pravzaprav priporočamo, da se jih v bistvu pač izogibate.
- Če ne želite biti nejasno razumljeni, boste obvezno mogli paziti na razlike med glagoloma hoteti in želeti, pa tudi med moči in morati.
- Trpnik naj bo izogiban.
- Pomembno je, da v bogatem slovenskem besedišču zadanete ustrezno besedo in se ne prevarite.
- V slovenščini poznamo tudi navezno obliko osebnih zaimkov, zato ne pozabite na njo.
- Treba je razlikovati med nedoločnikom in namenilnikom, drugače gre vse skupaj rakom žvižgati.
- Hrvatizmi: Valjda jih ne smemo pretirano uporabljati, ker kao izgledajo grdo.
- Kratki stavki - priporočamo? Ne! Običajno so grdi. Nerazumljivi. Čim manj!
- Naučite se pravilno sklanjati množinske samostalnike, da ne bodo vsi mislili, da ste brez možgan.

RAZSTAVA LADIJSKIH MAKET

Razstava ladijskih maket Reka 2019, obenem pa tudi 24. državno tekmovanje ladijskih maketarjev je potekalo na Reki od 4. do 13. junija 2019.

Po dolgem času sem se tudi jaz odločil, da sodelujem na tekmovanju s tremi ladijskimi maketami: Šb "Jadran", Sicilijanski leudo S. Lucia, izven konkurence pa z Betinsko gajeto.

Za Šb "Jadran" sem osvojil bronasto kolajno, a za vse tri sem prejel diplome in zahvalnico za uvrstitev.

Nekoč smo, pok. Robert Šibila, Jože Kamenšek in jaz zelo uspešno nastopali tudi kot člani SKD Triglav Split.

Željko Udovč
Foto: Željko Udovč

VIKANJE – MALA ALI VELIKA ZAČETNICA?

Vabila in uradna pisma

Predvsem v vabilih ali uradnih pismih, tudi protokolarnih besedilih, dostikrat zasledimo, da sporočevalec ob nagovoru uporablja osebne in svojilne zaimke, ki so zapisani z veliko začetnico:

- Vi/Vas/Vaše/Vam/Vašemu itd.

Največkrat lahko iz takšnega besedila začutimo poudarjeno spoštovanje, ki je namenjeno ogovorjenemu posamezniku, dostikrat pa celo skupini oseb.

Velika začetnica in Pravopis

Izraze posebnega spoštovanja, zapisane s t. i. socialno veliko začetnico, sicer dovoljuje tudi veljavni Pravopis, pri čemer priporoča pisanje z veliko začetnico pri množinskih oblikah osebnih in svojilnih zaimkov za drugo osebo (posameznika), torej ko nekoga vikamo. Nasprotno naj bi se vsekakor izogibali rabi velike začetnice v primerih, ko vikamo kolektiv, skupino oseb, odbor, komisijo ipd.

Uporaba male in velike začetnice hkrati

V vabilih zasledimo tudi primere, ko se pri vikanju velika začetnica uporabi zgolj na začetku:

- »Vabimo Vas ...«,

v nadaljnjem besedilu pa so izrazi vikanja zapisani z malo začetnico:

- »Veseli bomo vaše udeležbe ...«.

Če smo se odločili komu izkazovati posebno spoštovanje z porabo velike začetnice enkrat oziroma na začetku besedila, je priporočljivo, da smo dosledni in se izbranega načina držimo v celotnem nagovoru.

Posebno razmerje lahko glede na uveljavljeno prakso pisanja poudarimo tudi brez vikanja, npr. z voščilom prijatelju, ki mu želimo sporočiti, da ga še posebej cenimo:

- »Čestitam Ti ... » ali
- »Želim Ti vse najboljše ...«.

Verjetno ni treba posebej opozoriti, da je tudi pri slednjem priporočljiva doslednost in uporaba ali velike ali male začetnice kot posebnega izraza spoštovanja pri osebnih in svojilnih zaimkih, ki nekoga nagovarjajo, skozi celotno besedilo – vabilo, voščilo itd.

Kaj uporablja in priporoča večina jezikoslovcev?

Izbira enega ali drugega načina spoštljivega nagovarjanja je največkrat le stvar osebnega sloga pisanja. Uveljavljena raba jezikoslovcev sicer potrjuje malo začetnico.

Če se sprašujete, zakaj vas v nekem vabilu niso vikali z uporabo velike začetnice, ste torej lahko pomirjeni, saj to ne pomeni, da vas tisti, ki vam je besedilo namenil, zato kaj manj spoštuje.

Kot velja to, da dandanes tudi odnosi v poslovnem svetu niso več tako togi in se ljudje ne glede na nadrejenost/podrejenost položaja tudi v službah več strogo ne vikajo, lahko prav tako rečemo, da raba velike začetnice pri vikanju v pisani besedi vse bolj izginja, vsekakor pa ni obvezna oziroma predpisana. Veliko pomembnejše se je pri izražanju vljudnosti tako v govorjeni kot v pisani besedi sicer

držati tega, da ne uporabljamo t. i. polvikanja – še veste, kaj je to?

MOJEMU DEDKU

ŽIVEL BOŠ VEČNO

Vse se je začelo, ko si se pred 16 leti skrival pod odejo, medtem ko so meni doktorji in sestre pomagali na svet.

Nisem še niti shodila, a že smo mi trije v starem Opelu osvajali svet.

Od igranja briškule, kopanja v Stobreču, prepevanja Grdoviča, do vsakodnevnega smeha... vse preveč je teh nostalgičnih spominov...

V vseh teh skupnih trenutkih sta osvojila moje malo srce in si zaslužila titulo „moj najboljši prijatelj“, čeprav mislim, da je premalo, iščem nekaj še lepšega, bolj vzvišenega, morda zlata medalja za „najbolj zlato babico in dedka galaksije“.

Vidva sta me oblikovala v to kar sem, v osebo, na pol sta podelila vašine osebnosti, vse tisto najboljše sta meni podarila. Za vedno bom čuvala dedkovo podeljeno polovico duše, značaja in srca, a naprej živela s babičino, kot stena močno polovico, ter si srčno želela, da bo takšna še dolgo z mano.

Toliko pozitivnega, toliko smeha in radosti sta prinesla v moje življenje in meni pokazala in dokazala, da ja ta svet okoli mene prečudovito, čarobno mesto.

Če bi bili vsi ljudje takšni kot vidva, bi bil takšen tudi cel svet.

Vnukinja Tina Raguč

Mislite, da sta obe moji?

Kjub savni, pesmi predane.

Cvetoče Celje

Ne gre vse peš.

Izberi ljubezen!

Vse o vinu, vse o trti.

Moja je!!!

Pozdrav fotografskemu mojstru Josipu Pelikanu.

Na zdravje, šole je konec!

Niso Bačvice, ali "paše"...

Vinska kraljica je izbrana!

Naša korajžna Olga je "na konju"!